

SANAYİ

TÜRK SANAYİNİN 2007 YILI DEĞERLENDİRMESİ VE 2008 ÖNGÖRÜLERİ

ISO ÇEVRE DANIŞMA KURULU TOPLANTISI:

**“Afetlerden Sorumlu Devlet Bakanlığı”
kurulmalıdır**

*Büyümeyi
yeniden eski
temposuna
yükseltmek için
reformlara
devam
etmeliyiz*

*KOSGEB
teşvikleri
Anadolu’da
daha da
artırılarak
yatırımcıların
kullanımına
sunulmalı*

*Kayıt dışı
ekonomiyle
sağlıklı bir
mücadele
olmadığı
sürece mevcut
yapı değişmez*

Türkiye'nin seramik ve porselen başkenti

Kütahya ili ekonomisinin mevcut durumu, nüfusun iktisaden faal olan bölümünün sektörlere dağılımına paralellik gösteriyor. Faal nüfusun yüzde 66'sı tarımsal alanda, yüzde 7'si sanayi, yüzde 5'i ise madencilikte bulunurken, kalan yüzde 22'lik bölüm de diğer hizmetler sektöründe faaliyet gösteriyor.

Kütahya İli, Batı Anadolu'da İç Ege'de yer alıyor. Coğrafyası ve iklimi, ilin bir geçiş konumunda bulunduğunu yansıtıyor. Kütahya, kuzeyde Bilecik ve Bursa, doğuda Eskişehir, güneyde Afyon ve Uşak, batıda Balıkesir ve Manisa illeri ile çevrilidir.

Yüzölçümü itibarıyla orta büyüklükte bir il olan Kütahya'nın kuruluş tarihi çok eskilere uzanıyor. Osmanlı'dan önce Germiyanolu Beyliği'nin merkezi iken, Osmanlı döneminde Anadolu Beylerbeyliği merkezi ve bilahare sancak statüsüne yükselmiş, Cumhuriyet ile birlikte il merkezi olmuştur.

Kütahya İli ekonomisinin mevcut durumu, nüfusun iktisa-

Nafi Güral / Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı

den faal olan bölümünün sektörler dağılımına paralellik gösteriyor. Faal Nüfusun yüzde 66'sı tarımsal alanda, yüzde 7'si sanayi, yüzde 5'i ise madencilikte bulunurken, kalan yüzde 22'lik bölüm de diğer hizmetler sektöründe faaliyette bulunuyor. Ekonomik yapı, tarım/hayvancılık karakterine sahiptir. Sanayi ve madencilik ise, gelişme potansiyeli taşıyan sektörlerdir. Özellikle taş/toprağa dayalı sanayi ve orman varlığına dayalı sanayi ile hayvancılık ve tarımsal ürünlerin mamül mala dönüştürüleceği imalat sanayi alanları, yatırım bekleyen, değerlendirilebilir sektörler olarak ortaya çıkıyor.

Topraklarının yüzde 52'si ormanlık arazi olup, ancak yüzde 34 alan (409.5 ha) tarıma elverişlidir. Buna karşılık, faal nüfusun yüzde 60'ın üzerinde bu alanda olması, büyük bir gelir ve verimlilik düşüklüğüne işaret etmektedir. Nitekim, ilde kişi başına GSYİH 1993'de 2363 dolar iken, 1997'de 2822 dolar, 2001'de 1805 dolar olmuştur. Kütahya, yaklaşık on yıl boyunca refah artışından yararlanamamış, Türkiye ekonomisine paralel olarak yerinde saymıştır. DPT'nin 2003 yılı gelişmişlik sıralamasında Kütahya 81 il içinde 40. sırada idi.

İlde tarımsal topraklar sınırlı olduğu gibi, sulanabilen arazi büyüklüğü de ancak yüzde 15'tir. Bitkisel üretim, geleneksel hububat ağırlıklıdır. Toprakları parçalıdır geleneksel hayvancılık faaliyetleri bu faaliyetleri tamamlayıcı bir uğraşı alanıdır. Hayvancılık için çayır-mera alanları da oldukça azdır.

İl ekonomisinde sanayi kesiminin ağırlık ve önemi, yeni yatırım teşvikleri ve yeni organize sanayi bölgelerinin kurulması ile artacaktır. 1950'den beri, ilde özellikle madencilik sektörü ürünlerini işlemek üzere kamunun öncülüğünde büyük işletmeler kurulmuştur. Termik santraller ve bor işletmeleri, bu alanda en önemli üretim merkezleri olmuştur. İldeki mevcut birçok kamu kuruluşu özelleştirilmiş ya da özelleşme aşamasındadır. Halen beş kamu kuruluşunda 6736 kişi, 287 özel sanayi işletmesinde ise

10584 kişi istihdam ediliyor. Sektörel dağılım ise madencilik ve taşocakçılığı, seramik ve porselen/çini imalatı ile taş ve toprağa dayalı sanayiler, sanayi kesiminin en önemli alt sektörleri olarak ortaya çıkmıştır. Madencilik ve seramik, cam gibi alanlarda yeni sanayi kuruluşlarının talepleri söz konusudur. İldeki tarım, hayvancılık, seracılık, madencilik, ormancılık alanlarındaki ham madde üretiminin mutlaka işlenerek satılması gerekmektedir. Çini/seramik sektörlerinde önemli bir uzmanlık söz konusudur.

Ayrıca, Kütahya'nın zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğu da görülüyor. Özellikle termal turizm alanında yüksek standartlı konaklama/kür yatırımlarının yapılması ile jeo-termal kaynaklardan turizm alanında yararlanmak mümkün. Kütahya'nın zengin tarihi/kültürel turistik değerlerinin birer turistik ürün olarak ortaya çıkartılıp, yurtiçi ve dışı turizminin hizmetine sunulması konusunun büyük önem taşıyor. Kütahya İlini, tarım ve hayvancılıkta, sanayide turizmde, kısa sürede çok hızlı değişim ve dönüşümler bekliyor. Bu çalışmaların, öngörülebilir/yapılabilir projeler doğrultusunda gerçekleştirilebilmesi önemli bulunuyor. Porselen üretimi konusunda Türkiye ekonomisine seramik ve porselen üretimiyle önemli bir katkı sağlayan Kütahya, Türkiye'nin seramik ve porselen başkenti olarak biliniyor. Üretim kapasitesi bakımından da Kütahya dünyanın önemli porselen ve seramik üreticileri arasında yer alıyor. Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Nafi Gural ile Kütahya ilini konuştuk.

Kütahya ilinin Türk sanayisi içindeki yerinden söz edebilir misiniz?

Kütahya'nın başlıca zenginlikleri, topraklarının yarısından fazlasını oluşturan ormanlık alanlar ve maden kaynaklarıdır. Madenlerinin tür olarak çeşitliliği ve rezerv olarak zenginliği ile ülkemizin önde gelen illeri arasındadır. İlimizde de bor, antimuan, manyezit, krom, gümüş, linyit, kuvars, feldspat vb. gibi

"Kütahya'nın başlıca zenginlikleri, topraklarının yarısından fazlasını oluşturan ormanlık alanlar ve maden kaynaklarıdır. Madenlerinin tür olarak çeşitliliği ve rezerv olarak zenginliği ile ülkemizin önde gelen illeri arasındadır. İlimizde de bor, antimuan, manyezit, krom, gümüş, linyit, kuvars, feldspat vb gibi önemli madenler işletiliyor ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlanıyor."

"Kütahya'da genel olarak taşa ve toprağa dayalı sanayi ile madencilik sektörü üretimde hakim durumdadır. Porselen ve seramik üretiminde ise üretim kapasitesi olarak dünyanın önemli merkezleri arasında yer alıyor. Ayrıca ilimizde tarıma dayalı sanayi de oldukça gelişmiş durumda. Şeker ve gübre fabrikalarının yanı sıra, ilimizde bulunan zengin maden rezervleri de ilimiz sanayisinin şekillenmesinde rol oynamıştır. Bu kapsamda ilimizde, manyezit ürünleri üreten fabrika, bor üretim tesisleri, gümüş fabrikası ve kömür ocakları bulunuyor."

önemli madenler işletiliyor ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlanıyor.

Termal kaynaklar yönünden ülkemizde birinci sırada bulunan ve adeta kaplıcalar şehri olan ilimizde yedi adet termal turizm merkezi yer alıyor. Türkiye genelinde irili ufaklı 474 adet termal kaynaktan 34 adedi yine ilimizde bulunuyor. Her biri farklı mineral özelliklere sahip ve birçok hastalıklar için şifa sağlayan bu kaplıcalar, gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından gelecek yatırımcıların bekliyor.

Ülkemizdeki linyit kömür üretiminin yüzde yirmiden fazlası, ilimizde gerçekleşiyor ve önemli bir bölümü gene ilimizde bulunan termik santrallerde kullanılıyor. İlimizdeki önemli kamu işletmelerinden olan ve 2004 yılında özelleştirilen Kütahya Gübre Sanayi A.Ş. yeni sahibi Yıldız Entegre tarafından işletiliyor. Eti-Gümüş A.Ş. tarafından işletilmekte ve ülkemiz kimyasal gübre üretiminin yaklaşık yüzde 7'si ile patlayıcı kimyasal hammadde (teknik amonyum nitrat) üretiminin yüzde 100' ü karşılanıyor. Şeker Fabrikası A.Ş. yeni sahibi Kiler Grubu tarafından başarı ile işletiliyor. Eti Gümüş A.Ş. yine yeni sahibi Söğüt Grubu tarafından işletiliyor ve balkanların tek gümüş üreten tesisi konumundadır. Eti Gümüş, ülkemizin yıllık gümüş ihtiyacının yüzde 50'sini karşıyor.

Kütahya ilindeki OSB'lerin toplam alanı nedir?

İlimiz merkezinde, kuruluşu tamamlanmış ve yatırımların devam ettiği iki adet Organize Sanayi Bölgesi mevcut olup 3. OSB'nin kuruluş çalışmalarına başlanmıştır. Kuruluş süreci tamamlandığında ise 3. Organize Sanayi Bölgesi özellikle otomotiv sanayi gibi büyük yatırımcılara hitap edecektir. 1. OSB 2 milyon 150 bin metrekare alanda kuruldu ve şu anda otuz altı tesis üretimde, yirmi dört tesisin ise inşaatı devam ediyor. On firma proje safhasında olup dört tesis üretime geçmek üzeredir.

2. OSB 1 milyon 735 bin metrekare alanda kurulmuş olup, altyapı çalışmalarını devam etmekte, parsel yollarının tesviyesi tamamlanmış, altyapı inşaat projeleri hazırlanmakta ve parsel dağıtımı ile ilgili başvurular değerlendiriliyor. 3. OSB ise kuruluş aşamasındadır ve 2009 yılına kadar kuruluşunun tamamlanması bekleniyor.

Kütahya'nın sektörel dağılımı nasıldır? İlimizde daha çok hangi sektörler öne çıkıyor?

Kütahya'da genel olarak taşa ve toprağa dayalı sanayi ile madencilik sektörü üretimde hakim durumdadır. Porselen ve seramik üretiminde ise üretim kapasitesi olarak dünyanın önemli merkezleri arasında yer alıyor. Ayrıca ilimizde tarıma dayalı sanayide ol-

dukça gelişmiş durumda. Şeker ve gübre fabrikalarının yanı sıra, ilimizde bulunan zengin maden rezervleri de ilimiz sanayisinin şekillenmesinde rol oynamıştır. Bu kapsamda ilimizde, manyezit ürünleri üreten fabrika, bor üretim tesisleri, gümüş fabrikası ve kömür ocakları bulunuyor. Ayrıca yine ilimizde, yukarıda bahsettiğimiz hakim sektörler dışında makine, tekstil, gıda, ambalaj gibi farklı sektörlerde de irili ufaklı çeşitli firmalar bulunuyor. Çini üretimi ise yüzyıllardan beri ilimizde üretilen geleneksel ürünler arasındadır.

İlimizdeki KOBİ'lerin bir analizini yapabilir misiniz?

İlimizdeki KOBİ'lerin analizini yaparken KOSGEB tarafından hazırlanan Kütahya İli saha araştırma çalışması bize oldukça güvenilir bilgiler sağlıyor. Bu araştırmaya göre ilimizdeki KOBİ'lerin yüzde 77 oranındaki kısmı tüketim malı üretirken, yüzde 20 oranındaki kısmı ise sanayi ara malı üretiyor. Geri kalan yüzde 3'lük bölüm ise hem sanayi ara malı hem de tüketim malı üretmektedir. KOBİ'ler için ilimizde yapılan araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardan bir diğeri ise, Kütahya'da bulunan KOBİ'lerin ömürlerinin kısa olduğu ve kurumsallaşamadıklarının anlaşılmasıdır. Biz, Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası olarak, KOBİ'lerimizin gelişimini sağlamak amacıyla Milli Prodüktivite Merkezi ile ortaklaşa olarak Kütahya Verimliliği Artırma projesini gerçekleştirdik. Bu proje çerçevesinde KOBİ niteliğindeki birçok üyemiz ücretsiz eğitimlerden ve danışmanlık hizmetlerinden yararlandılar. Ayrıca odamızda KOBİ'lerimize hizmet vermek üzere KOSGEB Sinerji Odağı servisimiz de faaliyetlerini sürdürüyor.

Kütahya'yı Kütahya yapan faktörler nelerdir?

Kütahya, madencilik, tarih-termal-sanat ve doğa turizminin önemli merkezlerindedir. Bilindiği üzere Kütahya, yerleşim tarihi itibarıyla yedi bin yıllık bir

geçmişe sahip olup, barındırdığı tüm uygarlıkların özelliklerini almış bir ilimizdir. Kütahya halkı Hititler'den seramikçiliği, Frigler'den müzisyenlik ve sanatçılığı, Bizans ve Romalılar'dan anıtsal mimariyi, Selçuklular'dan mutasavvıflığı ve şairliği, Germiyanogulları'ndan ve Osmanlı'dan saray kültürünü almış ve her devirde önemli bir ilim irfan ve sanatçı yuvası olmuştur.

Yine Kütahya Germiyanogulları Beyliği'ne başkentlik yapmış ve Osmanlı şehzadelerinin eğitildiği önemli bir merkez olmuştur. Kütahya'dan yetişen birçok bilim adamı ve sanatçı bu şehzadelere hocalık yapmış, bu durum ise Kütahya'da saray kültürünün yaşanmasını sağlamıştır.

Kütahya her alanda yetiştirdiği sanatçı, mutasavvıf ve âlimlerle Anadolu kültürüne önemli katkılar sağlamıştır. Kütahyalı ise tarih boyunca iyinin, güzelin, ve

Kütahya, madencilik, tarih-termal-sanat ve doğa turizminin önemli merkezlerindedir. Kütahya, yerleşim tarihi itibarıyla yedi bin yıllık bir geçmişe sahip olup, barındırdığı tüm uygarlıkların özelliklerini almış bir ilimizdir.

"İlimiz sahip olduğu iki OSB ile kuruluş aşamasındaki 3. OSB ve diğer kaynakları ile tüm sanayi alt yapısına sahiptir. İlimiz 5350 sayılı kanunla değişik 5084 sayılı yatırımların ve İstihdamın Artırılması Hakkındaki Kanun Kapsamında olup bu nedenle ilimizde yapılacak yatırımlar, bedelsiz yatırım yeri tahsisi, enerji desteği, sigorta primi işveren payları desteği, gelir vergisi stopajı desteği teşviklerinden istifade ettiriliyor."

doğrunun yanında olmuştur. Yukarıda anlatmaya çalıştığımız özelliklerden dolayı ilimiz el sanatlarında eşsiz ürünler üreten, kıyafetleriyle saray kültürünü yaşatan, çinisi, halısı, leblebisi, tarhanası, kirazı ile meşhur olan, yemek kültürü ile zengin bir mutfaka sahip bir şehirdir. Ayrıca tarihi ve kültürel mekânlara sahip folklorik açıdan da zengin bir yerdir. Bütün bu faktörlerin Kütahya'yı Kütahya yapan faktörler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Kütahya'nın sahip olduğu yatırım avantajları nelerdir?

Kütahya'nın sahip olduğu yatırım avantajlarını özetle şöyle sıralayabiliriz: Kütahya İç Ege Bölgesi'nde yer almakta olup Bursa, Eskişehir, Afyon, Manisa, Balıkesir ve Bilecik şehirleriyle komşudur. Ayrıca tüm büyük şehirlere ve liman kentlerine yakın mesafede bulunmaktadır. (İstanbul'a 360 km., Ankara'ya 311 km., Antalya'ya 364 km., İzmir'e 334 km.). Bu konumu nedeniyle ilimiz coğrafi konum olarak merkezi bir yerde olup kara ve demiryolu ulaşımına sahiptir. Ayrıca ilimiz Altıntaş İlçesi'nde bölge havaalanının kuruluş çalışmaları devam etmekte olup bu havaalanı faaliyete geçtiğinde ulaşım yönünden daha avantajlı bir konuma gelinecektir. İlimiz sahip olduğu iki OSB ile kuruluş aşamasındaki 3. OSB ve diğer kaynakları ile tüm sanayi alt yapısına sahiptir. İlimiz 5350 sayılı kanunla değişik 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Artırılması Hakkındaki Kanun Kapsamında olup bu nedenle ilimizde yapılacak yatırımlar, bedelsiz yatırım

yeri tahsisi, enerji desteği, sigorta primi işveren payları desteği, gelir vergisi stopajı desteği teşviklerinden istifade ettiriliyor.

İlimizde kurulmuş ve gerek alt yapısı gerekse akademik personeli açısından en üst seviyelerde olan Dumlupınar Üniversitesi ile çeşitli ilçelerimizde açılmış üniversiteye bağlı meslek yüksek okullarımız mevcuttur. Yine ilimiz genelinde çeşitli branşlardan öğrenci yetiştiren endüstri meslek liseleri mevcuttur. Bu nedenle ilimizde yatırım yapacak il içi ve il dışı yatırımcılarımızın kalifiye eleman temini yönünden herhangi bir sıkıntıları bulunmuyor.

Sanayici neden Kütahya'ya yatırım yapsın?

Yukarıda belirttiğimiz yatırım avantajlarımız göz önüne alındığı takdirde Kütahya'da yatırım yapmak için çok sebep olduğu görülecektir. İlimizin coğrafi konumu, sanayi alt yapısı, yetişmiş insan gücü ve yatırımlara uygulanan teşvikler Kütahya'yı yatırımlar açısından cazip hale getirmiştir. İlimize yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı tüm yatırımcılarımıza odamız, valiliğimiz, belediye başkanlığımız ile Kütahyalılar ellerinden gelen her türlü yardımı yapıyor. İl dışından gelen yatırımcılarımız, misafir anlayışıyla karşılanarak, hiçbir sorunla karşılaşmamaları hususunda gereken destek veriliyor.

Kütahya ilinin son on yılını, sanayinin gelişimi açısından bizimle paylaşır mısınız?

Yaptığımız araştırmalarda Kütahya ilindeki KOBİ'lerin büyük bir bölümünün (yüzde 79,43) 1990 ve son-

rasında kurulan işletmeler olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, 1990 yılı sonrası yaşanan krizlere rağmen, girişimcilik ruhunun devam ettiğini gösteriyor. 5350 sayılı yasa ile teşvik kanunu kapsamına girmemiz ilimizin gelişimi açısından milat olmuştur. Teşvik kapsamına girmemizle, 1.Organize Sanayi Bölgesi hemen hemen dolduğu gibi, 2.Organize Sanayi Bölgesine ise yatırımcılardan çok fazla talep olduğu gözlemleniyor. Yine Kütahya'nın son on yıllık performansını incelediğimizde, Kütahya da otuz bin öğrencisi ile eğitim ve öğretimi sürdüren Dumlupınar Üniversitesi, ilimiz ekonomisine özellikle hizmet sektöründe çok büyük katkılar sağlamıştır. İleriki yıllara baktığımızda ise, Kütahya ekonomisindeki gelişme trendinin hızlanarak devam edeceği görüşündeyim.

Bölgelerin kalkınmasında teşvik önemli bir avantaj mıdır? Teşvik yasasını yeterli buluyor musunuz? Yeniden gözden geçirilmesi gereken tarafları var mı?

Yukarıda bahsettiğimiz gibi teşvik yasası gerçekten ilimiz ekonomisinin hızlanmasında çok büyük katkılar sağlamıştır. Kütahya gibi sosyoekonomik gelişmişlik endeksi eksi veren illerde teşvik yasasının üretim dışında hizmet sektörünün tüm alanlarında da uygulanması bölgelerin daha da çok gelişmesine sebep olacaktır. Ayrıca teşvik yasasının süresinin şu anda belirtilen süreye ek olarak en az beş sene daha uzatılmasını bekliyoruz.

Bölgesel farklılıkların ortadan kaldırılmasına yönelik ne tür çözüm önerileri sunulabilir?

İstanbul-Gebze, İzmit ve hatta Bursa merkez yatırımlara kapatılmalıdır. Zira İstanbul'da yaşayanların yaşam koşulları her geçen gün kötüleşiyor. İstanbul ve Marmara mevcut yükü kaldıramıyor ki yeni yüklerin altına girebilsin. Eğer bu bölge sanayi yatırımlarına kapatılırsa, yatırımlar ister istemez Anadolu'ya kayacaktır. Bu demektir ki, gelişmiş Avrupa'da nasıl yeni yatırım yok ve Avrupalı girişimciler yeni yatırımlarını geliştirmekte olan ülkelere yapıyorlarsa, aynı uygulama İstanbul çevresi ve Marmara Bölgesi için de olmak zorundadır. Böylece, hem dünyanın göz bebeği İstanbul kurtulur hem de Anadolu gelişir ve İstanbul merakı engellenir. Hatta İstanbul'daki fabrikalarını kapatarak Anadolu'ya taşımak isteyen firmalara, yatırımın taşınacağı şehirleri sınıflandırmak suretiyle özendirici destekler verebilir.

Bunların dışında KOSGEB teşvikleri Anadolu'da daha da artırılarak yatırımcıların kullanımına tahsis edilmesi de son derece önemli. Yine bölgesel farklılıkların ortadan kaldırmanın bir diğer yolu ise kalkınmamış bölgelerdeki alt yapının kalkınmış bölgelerdeki alt yapılarla aynı seviyeye getirilmesidir. Bu kapsamda yol, telekomünikasyon, eğitim, sağlık gibi kamusal yatırımlarda bu bölgelere bütçeden daha çok pay ayrılmalıdır.

"İstanbul-Gebze, İzmit ve hatta Bursa merkez yatırımlara kapatılmalıdır. Zira İstanbul'da yaşayanların yaşam koşulları her geçen gün kötüleşiyor. İstanbul ve Marmara mevcut yükü kaldıramıyor ki yeni yüklerin altına girebilsin. Eğer bu bölge sanayi yatırımlarına kapatılırsa, yatırımlar ister istemez Anadolu'ya kayacaktır. Bu demektir ki, gelişmiş Avrupa'da nasıl yeni yatırım yok ve Avrupalı girişimciler yeni yatırımlarını geliştirmekte olan ülkelere yapıyorlarsa, aynı uygulama İstanbul çevresi ve Marmara bölgesi için de olmak zorundadır."